

cerkev sv. Petra *) zunaj Ljubljane, kajti prvotna, sedanja stolna cerkev sv. Nikolaja je bila sezidana v 7. stoletju.

In tako je nastalo še več družih škofij, ki so bile glavnim prvotnim trem podružene. Akvilejski istrijanske in venecijanske, Sirmiji panonske, Lavreaku noriški: Tiburnija in Celeja **)

Komaj obsije solnce krščanstva naše pokrajine, uže pridejo črni oblaki, ki mu vzamejo oživljivo moč. Vstal je neki Ariji, ki je tajil božestvo Odrešenika. Njegov nauk (Arionizem) se hitro širi po Iliriji in Srem, prvo katoliško mesto Panonije, je glavni sedež krivoverstva. Še več zla napravijo divji Germanski in Hunski narodi, ki so jeli vreti in dreti od Donave skozi slovenske dežele proti lepi Italiji. Razruše se najlepša mesta: Aemona, Akvileja, Petovia, Celeja leta 452. in Srem leta 441. okusiti mora ljutost hunska. Vjeti so bili škofje, pomorjeni mašniki; podrte so bile cerkve, svetinje mučencev izkopane, povsod žalovanje in stok. Ko odide prvi sovražnik, uže pride grozoviti Avar; pokončuje, žge, mori, kot prvi. Od starih škofij ostane le Akvilejska, Tržaška in nekatere Istrijske, vse druge izginejo. Enako se pozgubé spoznavalci nebeških resnic, tako da jih je o prihodu Slovencev le mala peščica.

(Dalje prihodnjič.)

Starozgodovinske stvari.

Še enkrat: Kje je stal grad Klausenstein?

To vprašanje je nekdanj tudi mene zanimalo toliko, da sem se bil leta 1878. na pot podal, ta grad iskat. — Bilo mi je pa znano, da je l. 1331. kaplanija „ecclesiae s. Egidii de Clausenstain“ podeljena bila kleriku Jakobu Padovanskemu (de Patavia ***), poznal pa sem tudi opuščeno cerkvico sv. Ila, ki je še do leta 1848. stala na desnem savinskem bregu poleg zidanega mosta, to je, tam med starim zidanim in med novim železniškim mostom; zato sem se napotil naravnost na „Zidani most“.

Dolgo sem ondi ogledaval strmo skalovje in se oziral po bregovih okoli mostov stoječih, al gradišča le ni bilo zaslediti. Uže sem mislil, da bo ves moj trud zastonj. Popoludne potožim gosp. J. Kučeri iz Radeč, da „grada Klausenstein“, kojega sem prišel iskat, nisem najti mogel. Gosp. Kučera mi na to pravi: O gradu Klausenstein še nisem nikdar nič slišal, a znano mi je, da se pečina tam nad železniškim kolodvorom navadno imenuje „Klausenstein“. To me je prepričalo, da je grad Klausenstein (napačno Klauenstein) stal tam v pečini nad kolodvorno hišo, torej nad nekdanjo cerkvijo sv. Ila. In bolj ko sem pred svojim odhodom oči upiral v ono pečino, bolj se mi je dozdevalo, da vidim na njej še nekoliko starega zidovja.

Tudi gradišča trdnjave Freudenek uže dolgo iščem, al ni se mi še posrečilo, ga zaslediti. Menda je tudi ta grad stal v Laškem okraji, in „Annales Styriae“ (III. 145) o tem gradu govorijo poročevaje: „Freidenberg. Bei Tifer ein Thurn“.

V Mariboru 6. januarija.

Ig. Orožen.

*) Mogoče je, da je bila cerkev sv. Petra v prvotni dobi njemu na čast sezidana, ne le samo zarad prvaštva med apostoli, marveč zarad potovanja njegovega, o katerem zagotavlja Hesychij škof salonski v Dalmaciji okoli l. 420.

**) Hicinger „Zlati vek“ str. 12.

***) Arch. für Kunde österr. Gesch. G. 1858.

Pis.

Zgodovinska črtica.

Koroškoslovenski vojvoda Valkun.

Spisal Davorin Trstenjak.

(Konec.)

Ime mengeškega župnika Weriaand nam pričuje, da je nemški vpliv takrat bil velik, in celó pri izberi krstnih imen dobil svojo veljavo. Ime Weriaand ima tudi prvi znani praded slavne kneževske rodbine Windischgrätzov. V „codex. Tradit.“ svetopavlovskega samostana na Koroškem imenuje se „Weriaand de Grez“ med dobrotniki samostanovimi leta 1093. Poklonil je samostanu nekaj svojih posestev pri Selnici na levem bregu Drave.

Iz katere rodbine pa je bil oni Weriaand, ki se nahaja kot priča v listini od leta 1106. (Dotzendorf Indict. XIV.), po kateri patrijarh Udalricus iz Akvileje ustanovi leta 1106. s posestvi grofa Kazelina v junjski dolini samostan doberlaveški (Eberndorf)? — Za priče so zapisane: Weriaandus, Wilhelmus et filius ejus Walchunus, *) Rudolfus, Gundakar (glej: Eichorn „Beiträge I., pag. 221). Nekateri mislijo, da je jednoisti z „Werigandom de Plaien“, a ta ima zmerom pridevek „comes“. Tudi ne storijo prav oni preiskovatelji stare zgodovine, kateri mislijo, da ste imeni „Weriaand“ in „Werigand“ ednoisti. Uže pomen imen je različen, in plaienski grof se je zmerom podpisal: comes Werigand de Pleien, Werigandus comes, in njegov sin tudi se sploh veli: Lutoldus filius Werigandi comitis.

En „comes Weriaand“ je bil priča, ko je leta 1124. krški škof Hildebold (vladal od leta 1090. do 1131.) v Krki vpeljal regulo sv. Augustina pri svojih kanonikih, in jim daroval „70 mansus“ zemlje. Druge priče so bile: Engelbertus, dux Carintiae, Bernhard de Sponheim, Poppo de Celsach.

Tudi tega so po nepravem zgodovinoslovci jednačili z „Werigandom comiti de Plaigen“ (glej: Filz, Michelbeuern str. 213) in rajni prof. Tangel ga celó identificiral z „Weriaandom de Grez“, in tako veliko zmešnjavo napravil v genealogiji Windischgrätzov.

Ta „Weriaandus comes“ je imel posestva: ad Radelach, a to niso Radule pri Mahrenbergu, kakor Zahn misli, ampak današnji Radlach ob Dravi pri Greifenburgu na Koroškem. — Ta praedium Radlach je pozneje bil lastnina admontskega samostana.

Slovensko slovstvo.

* „Jezičnika“ 8. zvezek, ki ga spisuje prof. Josip Marn, prišel je ravnokar na svetlo. Kar je „Učiteljski Tovariš“ raztreseno v celoletnem tečaju lanskega leta podal svojim čitateljem, nahaja se v navedenem snopiču na 8 polah skupaj zbrano o slovstvenem delovanju treh naših velikanov: Jerneja Kopitarja, Matija Čopa in dr. Franceta Prešerna. — V svesti smo si, da bodo zopet tudi inostranski učenjaki, ki se zanimajo za slovstvo slovensko in njihove „oratarje“, zadovoljni z bogatim gradivom, ki ga je je iz obilnih virov nabral slavni naš pisatelj. Kar njegovim spisom še posebno vrednost daje, je pa to, da ga v vsem le resnica vodi in da nič ne pretira. — Tudi tej knjižici je cena 60 krajc.

*) Rajni svetopavlovski benediktinec Eichhorn pač se je zmotil, ko je ime Valkun tolmačil v Waldkunin = Waldkönig!!